

4.11.2025

Diaarinro VN/25123/2024

Ennallistamissuunnitelman valmistelun teemaryhmän 1 Maa- ja sisävesiluontotyytit, lajien elinympäristöt sekä virtavedet ja tulvatasanteet (Artiklat 4 ja 9)

Kokous 18 - Kokonaisuus I

Aika: Tiistai 4.11.2025 klo 9.00–16.00

Paikka: Teams

Paikalla: pj Mikko Kuusinen, Esko Hyvärinen, Olli Ojala, Hanna-Leena Keskinen, Outi Ala-Honkola, Leila Suvantola, Iris Mäntylä (ympäristöministeriö), vpj Katja Matveinen, Antti Parjanne, Janne Pitkänen, Jouni Tammi, Belinda Mäki (maa- ja metsätalousministeriö), Pirkko Siikamäki (ELY-keskus), Nora Arnkil, Samuli Joensuu, Tiina Ronkainen (Tapio), Santtu Kareksela (Metsähallitus Luontopalvelut), Niklas Björkqvist (Metsähallitus Metsätalous Oy), Mats Godenhielm, Mari Annala, Antti Sallinen, Sonja Forss, Terhi Rytteri, Tiina Piironen, Aili Jukarainen, Anna Suuronen, siht. Aija Kukkala, siht. Marita Arvela (Suomen ympäristökeskus), Arto Sorri (Suomen metsäkeskus), Jarkko Nurmi (Suomen riistakeskus), Pauliina Louhi, Sakari Sarkkola, siht. Raisa Nikula (Luonnonvarakeskus), Maija Häggblom (Ahvenanmaan maakuntahallitus)

Poissa: Turo Hjerpe, Ville Schildt (ympäristöministeriö), Antti Leinonen (maa- ja metsätalousministeriö), Raisa Tiilikainen (Metsähallitus Luontopalvelut), Marja-Liisa Pitkänen (ELY-keskus), Riikka Salomaa (Suomen metsäkeskus), Mari Lyly (Suomen riistakeskus)

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9:01. Asialista hyväksyttiin ja todettiin, että seuraavassa kokouksessa tulee olemaan useita pöytäkirjoja hyväksyttävänä.

2. Yleinen ennallistamissuunnitelman laatimisen tilanne

Mikko Kuusinen loi katsauksen ennallistamissuunnitelman valmistelun prosessiin. Aikataulu on tiukka; ennallistamissuunnitelman tulisi olla varsin valmis ensi vuoden alkupuolella, mikä on haastavaa erityisesti TR1:lle, koska sen käsittelemät asiat ovat mittakaavaltaan isoja. Valtioneuvoston päätöksen on oltava tehtynä 1.9.2026. Kuusinen muistutti ennallistamissuunnitelman valmisteluorganisaatiosta (Liite 1). Eri teemaryhmien esitykset pitää yhdistää ja harmonisoida ja laatia niistä yhteenveto valtioneuvoston päätöksessä esitettäväksi. Vaikutukset ja kustannukset voidaan tarkemmin arvioida vasta sitten, kun toimenpiteet ovat selvillä. Oma työnsä tulee olemaan valtioneuvoston päätöksen valmistelu, jossa kaikkien teemaryhmien työ vedetään yhteen. Koko ajan on myös meneillään yhteistyötä EU:n puolella lisäohjeistuksien ja selvennyksien saamiseksi ja valmistelua EU-formaatin täyttämiseksi.

Kuusinen esitteli suunnitelmaa, jota seuraten luontotyyppiryhmiä aiotaan esitellä projekti- ja ohjausryhmälle. Aikataulut vielä tarkentuvat ja lisäkokouksille voi olla tarvetta. Esimerkiksi metsäisiä luontotyypppejä (erityisesti boreaaliset luonnonmetsät ja lehdot) on esitelty projektiryhmälle 20.10., harjumetsät esitellään ohjausryhmälle 18.11 ja kalliit ja dyynit-pienryhmän tuloksia on esitelty projektiryhmälle 13.11., jonka jälkeen ne viedään ohjausryhmälle 18.11.

Kuusisen mukaan teemaryhmästä 1 tässä vaiheessa projekti- ja ohjausryhmälle lähtevät esitykset ovat keskustelua varten ja lopulliset ratkaisut tehdään ensi vuoden puolella. TR1:n esityksen projekti- ja

ohjausryhmille esittelee joko TR1:n puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja he tuovat niiden palautteen TR1:lle. Jos on tarvetta erityistiedolle, voidaan asiantuntijakin kutsua mukaan projekti- tai ohjausryhmän kokoukseen. Alkuvuodesta tiedämme, mikä on teemaryhmän 1 työn jatkon kesto.

Keskustelussa tuotiin esille toive saada paremmin tietoa, mitä tietoa projekti- ja ohjausryhmälle viedään teemaryhmän tuloksista ja minkälaista palautetta ko. ryhmiltä tulee. Ehdotettiin myös TR1:n esityksiä dokumentoitavaksi, jotta niitä voitaisiin myöhemmin hyödyntää esim. ennallistamisasetuksen toteuttamista koskevassa politiikkatutkimuksessa. Kuusisen mukaan tämänkaltaisen dokumentoiva raportti on suunnitteilla, projekti- ja ohjausryhmien palautteen tuomista TR1:n tietoon parannetaan ja niille annetut esitykset tuodaan TR1:lle tiedoksi. Esitykset tulevat myös aikanaan nähtäviksi VN:n hankeikkunaan: Kansallisen ennallistamissuunnitelman laatiminen - Valtioneuvosto.

Keskusteltiin myös julkisesta kuulemisesta: onko sidosryhmillä ja kansalaisilla todellista vaikutusmahdollisuutta, kun kuuleminen tapahtuu niin lähellä valtioneuvostossa käsittelyä? Todettiin, että alkuvuodesta on tulossa myös kaikille avoin webinaari. Kansalaispaneelin, tiedepaneelin ja maakuntakierrosten palautteita tullaan analysoimaan. Keskusteltiin Ruotsin käyttämästä, ennakoivammasta lähestymistavasta kansalaisten kuulemiseen. Mahdolliset aineistopyynnöt teemaryhmän 1 materiaaleista voivat sidosryhmien edustajat ja muut kiinnostuneet osoittaa teemaryhmä puheenjohtajalle, jos kyseessä on aineisto, joka ei ole saatavilla valtioneuvoston hankeikkunassa.

3. Lyhyt katsaus pienryhmien tilanteeseen

Pienryhmille (8) oli annettu ennakotehtävä valmistella 5 minuutin mittainen esitys (liitteet 2–8) kunkin pienryhmän työn etenemisestä alla oleviin kysymyksiin vastaamalla:

Mitä pienryhmätyön osalta on jo valmiina (pinta-alalaskelmat, toimenpiteet, toimenpiteiden täyttö SOVA-korteille jne.)? Mitä vielä puuttuu?

Luontotyyppi-pienryhmille: Miten pienryhmä on lähestynyt luontotyyppien pinta-alojen päällekkäisyyttä? Onko päällekkäisyys kriittinen kysymys tämän luontotyyppi-ryhmän kohdalla vai onko se ennemmin marginaalista? Onko pienryhmän tarkasteluissa havaittu yhteyksiä muiden teemaryhmien tai pienryhmien työn kanssa? Millaisia asioita ne koskevat ja mitä toimenpiteitä ne mahdollisesti vaativat? Onko muita (uusia, pienryhmän oman työn esittelyn jälkeen syntyneitä) kysymyksiä, joita olisi tarve nostaa koko teemaryhmän keskusteltavaksi?

Keskustelussa nousi esille, että etenkin suopinta-aloissa on vielä epävarmuuksia, mutta toisaalta ennallistamissuunnitelman prosessi mahdollistaa tarkennuksien tekemisen aikanaan. Vaikutusten arviointia kannustettiin tekemään pienryhmän osaamisen mukaan. Päättäjienkin tulee ymmärtää, että kaikkia vaikutuksia ei voida tietää etukäteen.

Puustoisten soiden osalta keskustelua herätti turpeenpaksuuskriteerin käyttökelpoisuus puustoihin soiden määrittelyssä. Muistutettiin, että Natura 2000 -luontotyyppioppaan (Airaksinen & Karttunen 2001) mukaan luontotyyppi määritellään kasvillisuuden mukaan. Suokokonaisuuden huomioiminen on oleellista; reunoilla on tyypillisesti ohutturpeisia alueita. Mainittiin vaihtoehtojen esittämisen mahdollisuus suunnitelmaesityksessä. Tuotiin esille, että Syke vetäytyi lokakuun lopulla Luhti-hankkeesta aikataulukireiden ja mm. ohutturpeisia soita koskevien näkemyserojen takia.

Tunturiluontotyyppien osalta todettiin, että ohjausryhmälle joudutaan esittämään, että mahdollisuuksien rajoissa olevat toimenpiteet tulevat olemaan riittämättömiä asetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Lajien osalta tuotiin esille LIFE-Priodiversity-hankkeessa tehtävä maisematason analyysi, joka voisi olla hyödyllinen lajien, erityisesti lintulajien osalta. Muistutettiin, että lajien osalta

ennallistamisasetuksessa ei ole määrätty välitavoitteita, vaan tavoite on asetettu pelkästään vuodelle 2050. Jokiasteiden poistamisen ja koko EU:ta yhteisesti koskemaan säädetyin vapaiden jokikilometrien kerryttämistavoitteen (25 000 km) osalta pohdittiin, millaista palautetta komissio antaisi Suomen esityksestä, jos Suomen kilometritavoite olisi kovin pieni. Toisaalta pohdittiin, että tavoitteen vaatimattomaksi jättäminen olisi harmillista, koska vanhentuneiden jokiasteiden poistot on luonnon tilan parantamistoimenpiteistä yleensä varauksettominta hyväksyntää saavien joukossa.

Lounastauko pidettiin klo 12:00–13.15.

Iltapäivän ensimmäisessä osiossa käytiin läpi Teemaryhmä 1:n yhteisen esityksen koostamisen suunnittelua ja muita keskeisiä kysymyksiä.

4. Teemaryhmä 1 yhteisen esityksen koostaminen ja yleiset ohjeet pienryhmille

Puheenjohtajat totesivat, että teemaryhmän yhteisen esityksen julkaisumuoto on vielä avoin, mutta sähköinen julkaisu on todennäköisin ratkaisu. Kaikki suunnittelussa käytetyt tausta-aineistot ja muistioiden tulee tallentaa, jotta ne ovat käytettävissä suunnitelman päivityksissä vuosina 2030 ja 2040. Teemaryhmän suunnitelmaehdotus etenee palasina projektiryhmän ja ohjausryhmän käsittelyyn sitä mukaa kun luontotyyppiryhmittäin työstettävät osat edistyvät riittävästi, mutta kokonaisuus kootaan lopulta yhtenäiseksi esitykseksi.

Vuoden 2030 tavoitetta asetettaessa tarkastellaan ei-hyvässä tilassa olevaa luontotyyppipinta-alaa kaikkien luontotyyppien yli summattuna, ja vasta vuoden 2040 suunnittelussa pinta-aloja käsitellään luontotyyppiryhmittäin. FRA-pinta-ala tarkastellaan kuitenkin jo 2030-tavoitteessa luontotyyppiryhmittäin. Seuraavassa asiakohdassa käsiteltävä pinta-alataulukko tulee olemaan teemaryhmän työn ydintuotos, joka tarpeellisilla selostusteksteillä kehystettynä muodostaa ryhmän yhteisen esityksen.

5. Pinta-alataulukkojen kokoaminen yhtenäiseen muotoon

Aija Kukkala esitteli Excel-taulukkoa, jonne on tarkoitus koota yhteen pienryhmien luontotyyppitiedot. Lajien osalta tehdään oma taulukkonsa, josta Kukkala keskustelee lajit-pienryhmän kanssa erikseen.

Keskustelussa ehdotettiin, että yhteiseen toimenpidetaulukkoon kirjattaisiin myös tietoa päällekkäisyyden huomioinnista ja käytetyt tietolähteet (miten tai mistä tietokannoista pinta-ala on saatu vai onko kyseessä asiantuntija-arvio). Tuotiin esille myös, että taulukossa on mahdollista hyödyntää tuoreen suojelutasoarvioinnin Natura-tietoja (luontotyyppien ja lajien pinta-alojen/populaatiokokojen kehityssuuntia Natura-alueilla) esimerkiksi ennallistamisen priorisoinnissa.

6. MHLP:n taulukko Natura-alueiden pinta-aloista ja sen esittely

Santtu Kareksela esitteli Metsähallituksen SAKTI-kuviojärjestelmän tiedoista valmisteltua taulukkoa, jossa on mukana Natura-alueilla esiintyvät kuvioidut luontotyypit, niiden pinta-ala ja lisäksi pinta-ala, joissa tehty ennallistamistoimia tai ei ennallistettu ja luontotyyppien edustavuus. Taulukko sisältää myös tiedon, esiintyykö luontotyyppi yksityis- vai valtionmaalla. Karekselan mukaan taulukkoa voi pivotoida eri kombinaatioilla ja lajitietoja on mahdollista ottaa mukaan. Taulukon välilehdellä esitetään huomioita päällekkäisyyksistä.

Keskustelussa nostettiin esille taulukon tietojen epävarmuuksia (luontotyyppien välillä eroja, kuinka tarkkaa tietoa saatavilla), mutta toisaalta tietoa voidaan kuitenkin käyttää suuntaa antavana, jotta saataisiin arvioita, kuinka paljon 30 % tavoitteesta voidaan ennallistaa Natura-alueilla.

Nostettiin myös esille, onko Luhti-hanke ehdottamassa muutoksia direktiiviluontotyyppien määritelmiin ja hyvän tilan kriteereihin, mikä vaikuttaisi vähentävästi Natura-alueiden ennallistamis-pinta-aloihin. Tähän vastattiin, että luontotyyppin erilainen määritelmä Natura-alueiden ulkopuolella ja suojelualueilla ei ole luontodirektiivin mukaista. Luontodirektiivissä oleva suotuisan suojelutason määritelmä koskee luontotyyppin pinta-alaa kokonaisuutena, jaottelematta sitä suojelualueilla ja suojelualueiden ulkopuolella esiintyviin osiin.

Kiiteltiin taulukon valmistelua ja pyydettiin Metsähallitusta työstämään nyt esillä olleesta taulukosta peruspivotointi pienryhmien käytettäväksi ja lisäksi tuomaan TR1:n käyttöön huomioita tietojen luotettavuudesta.

Iltapäivän toisessa osiossa käytiin läpi ajankohtaisia asioita ja keskusteltiin toimenpiteiden esittämisestä ennallistamissuunnitelmassa.

7. Kansalaispaneelin julkilausuman esittely

Outi Ala-Honkola esitteli kansalaispaneelin taustaa, kansalaisten mielestä tärkeimpiä ja toivottuja keinoja luonnon tilan parantamiseksi sekä miten kansalaispaneelin mielestä oikeudenmukaisuus varmistetaan ennallistamistoimissa (liite 9). Julkilausuma löytyy täältä Luonnon tilan parantamisen kansalaispaneeli - Ympäristöministeriö.

Keskustelussa todettiin, että nämä ovat tärkeitä viestejä kansalaisilta päätöksentekijöille. Mainittiin, että paneelissa tuotiin esille myös eriäviä mielipiteitä julkilausumasta ja yksi osallistuja irtisanoutui kokonaan paneelin julkilausumasta.

8. Euroopan komission toimenpidetypologian esittely

Outi Ala-Honkola esitteli tiivistetysti ennallistamissuunnitelman formaatin kolmen osan (A, B, ja C) sisältöä, mitä dokumentteja tarvitaan lausuntoa, valtioneuvoston päätöstä ja lopullista toimitusta komissiolle varten ja toimenpiteiden kirjauksessa huomioitavia seikkoja (liite 10).

Tuotiin esille mm., että jokaisen toimenpiteen kohdalla (C-osion kenttä 14.4.1 toimenpiteen yhtenäinen kuvaus) kirjataan EU-toimenpideluokittelun listalta Technical background note - Typology of ecosystems | Biodiversity Information System for Europe sopivat toimenpiteet. Komissio käyttää näitä luokittelulistan toimenpidekoodeja omiin analyysiinsä.

9. Teemaryhmä 1:n yhteinen esitys ja toimenpiteiden kokoaminen (toimenpiteiden esittämisen taso)

Aija Kukkala esitteli ehdotuksen pienryhmien toimenpiteiden kokoamiseksi yhteen, yhteiseen taulukkoon, ja miten pienryhmien toimenpiteitä voisi koota yhteen ylätason toimenpiteinä. Tämä vähentäisi toimenpiteiden määrää ennallistamissuunnitelman formaatissa C-osiossa. Yhden toimenpiteen esittämisen laajuus (ylätaso) voisi olla esim. metsäluonnon ennallistaminen, mutta ylätason toimenpide jaettaisiin alakokonaisuuksiin, jotta riittävä yksityiskohtaisuus alatoimenpiteestä saadaan esille. Lisäksi Kukkala ehdotti, että tarvittaisiin teemaryhmän yhteinen työdokumentti, josta selviäisi mm. perustelut toimenpiteiden valinnalle työn edetessä. Kukkala nosti esille myös tarpeen saada linjausta, täytetäänkö formaatin vapaaehtoisia kenttiä. Jos täytetään, siihen olisi hyvä varautua jo nyt pienryhmien työskentelyssä.

Keskustelussa tuotiin esille mm., että toimenpiteiden esittämisen taso konkretisoituu työn edetessä, mutta alatasoja tarvitaan joka tapauksessa, pienryhmissä on jo tarkkojakin toimenpiteitä ehdolla ja niille on helpompaa laskea kustannuksia. Projektiryhmän toivotaan antavan ohjausta toimenpiteiden tasosta. Muistutettiin myös,

että vaikuttavimmat toimenpiteet vaikuttavat moneen eri luontotyyppiin. EU:n toimenpideluokittelua voi halutessaan käyttää hyödyksi, mutta toimenpiteiden nimi ja taso on Suomen vapaasti päätettävissä.

10. Linjauksia kustannusten kokoamiseen

Mikko Kuusinen kävi tiivistetysti läpi kustannusten kokoamiseen liittyviä asioita. Pienryhmät ovat pyytäneet tukea kustannusten arvioimiseen. Ennallistamishehtaarien ja suojelun kustannukset ovat jokseenkin hahmoteltavissa yksikkökustannuksien avulla. Sen sijaan muut, hallinnollisluonteiset kustannukset esim. ennallistamistöiden suunnittelukustannukset tai erilaisten rajoitusten tuomat kustannukset ovat liian haastavia pienryhmille eli tarvitaan avuksi tällaisten arviointien osajia. Lisäksi kustannuslaskelmissa pitää huomioida mahdolliset päällekkäiset kustannukset. Myös tekemättä jättäminen tuo kustannuksia ja niitäkin tulisi arvioida. Kuusinen totesi, että viimeksi mainittuun aiotaan myös arvioinneissa kiinnittää huomiota.

11. SOVA-korttien täyttäminen

Mats Godenhielm esitteli SOVA-kortin sisältöä kohta kohdalta (osa 1 taustatiedot ja osa 2 toimenpiteen vaikutukset) ja samalla toi esille, miten osan 1 sisältö perustuu pitkälti ennallistamissuunnitelman formaatin C-osioon. SOVA-kortti löytyy täältä SOVA-toimenpidekortti teemaryhmien käyttöön - Ver2.docx. Tähän mennessä teemaryhmistä ei ole tullut vielä valmiita SOVA-kortteja, mutta luonnoksia niistä on.

Keskustelussa tuotiin esille mm., että toimenpiteen kuvauksen SOVA-kortissa tulee olla riittävän yksityiskohtaisella tasolla, toimenpiteelle tulee antaa selkeä, ymmärrettävä nimi ja että korttiin olisi toivottavaa lisätä myös koodi EU:n toimenpideluokittelusta (toimenpidetypologiasta). Tuotiin myös esille, että vaikutusten arvioinnin osalta tulee hakea vain todella selkeitä vaikutuksia (jos selkeitä vaikutuksia ei vaivatta tunnisteta, kirjataan "ei vaikutuksia"). Ehdotettiin, että kortti olisi syytä täyttää jokaisesta sellaisesta alatoimenpiteestä, jotka nippuna lopulta muodostavat suunnitelmassa esitettävän toimenpiteen.

12. Lakihankkeelle vietävät asiat teemaryhmästä 1

Iris Mäntylä kävi läpi lainsäädäntöhankkeen tehtäviä ja esitteli lyhyesti työhön liittyvän taustamuistion sisältöä (liite 11). Hän pyysi TR1:n jäseniä kirjaamaan tarvittavat ohjauskeinot (lainsäädäntötarpeet ja muut keinot), jotta ne saadaan lainsäädäntöhankkeen käyttöön.

Keskustelussa todettiin, että heikentämättömyysvelvoitteen tulkinta on vaikeaa, kuten myös sen soveltaminen käytäntöön. Se on kuitenkin tärkeä osa teemaryhmän 1 työskätkä. Vuodenvaihteen jälkeen on tulossa webinaari yhdessä lainsäädäntöhankkeen kanssa.

13. Seuraava kokous

Teemaryhmän seuraava kokous on 18.11.2025.

14. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16:03.

Liitteet:

Liite 1. Organisaatiokaavio.pdf

Liite 2. Suoryhmä 1_4.11.2025.pdf

Liite 3. Pienryhmä2_kuulumiset_tiiviisti_2023-10-31 (1).pdf

Liite 4. TR1 04112025 Ennakkotehtävät pienryhmä 3 (perinnebiotoopit).pdf

Liite 5. EATR1_0411_metsäpienryhmä.pdf

Liite 6. Tunturit, kalliot ja dyynit EATR1 4.11.2025.pdf

Liite 7. Ennakkotehtävä04112025.pdf

Liite 8. Jokiesteet tilannekatsaus EATR1 04112025.pdf

Liite 9. Kansalaispaneelin julkilausuma TR1.pdf

Liite 10 Liite 10. Ennallistamissuunnitelman kokoaminen TR1 4.11.25.pdf

Liite 11. Lainsäädäntöryhmän tilannekatsaus_TR1_4.11.2025.pdf